

Секція: Економіка та управління підприємствами

Галасюк С. С.

доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Бурдовіцина Д. В.

студентка кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В сучасних умовах провадження туристичної діяльності зберігають стійкі позиції ті учасники економічних відносин, які добре адаптуються до ринкових умов та виробляють високоякісні товари і послуги за сприятливими цінами. Варто відмітити, що в умовах конкурентного середовища основою ефективного функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності, забезпечення його фінансового успіху та підвищення ринкової частки є висока конкурентоспроможність [1].

Для виявлення ступеня ефективності функціонування туристичних підприємств України були використані матеріали бюлетенів Державної служби статистики за 2014-2016 рр. [2; 3]. Аналіз проведено з точки зору діяльності туроператорів за відповідний період часу (табл. 1).

Досліджуючи дані табл. 1, можна зробити висновок про суттєву неоднозначність роботи туроператорів України. Так, наприклад, показники, значення яких виражені в грошових одиницях (дохід, витрати, прибуток), за період 2014-2016 рр. збільшились значною мірою: доходи та витрати – удвічі, прибуток – майже у 8 разів. Проте кількість обслуговуваних туристів за три роки зросла незначно – лише на 7,5%, а кількість туроператорів та штатних працівників, навпаки, зменшилась – на 17% та 6% відповідно.

Відомості для розрахунку ефективності функціонування
туроператорів України за 2014-2016 рр.

	Показники	Од. вим.	Роки			Відносне відхилення за 2014- 2016 рр., %
			2014	2015	2016	
1	Кількість туроператорів	Од.	667	500	552	- 17,2
2	Середньооблікова кількість штатних працівників	Осіб	5235	4131	4926	- 5,9
3	Доходи від надання тур. послуг (без ПДВ)	Тис. грн.	5129201,9	4233712,6	10983160,1	+ 114,1
4	Операційні витрати з надання тур. послуг	Тис. грн.	4836818,2	4085140,5	8644241,3	+ 78,7
5	Результат діяльності туроператорів	Тис. грн.	292383,7	148572,1	2338918,8	+ 699,9
6	Кількість туристів, обслуговуваних туроператорами	Осіб	1644391	1151125	1767801	+ 7,5

Разом із тим, значення показників 2015 р. були найменшими за досліджуваний період часу, а у 2016 р. стало спостерігатися відновлення та навіть перевищення (особливо в грошовому еквіваленті) їх значень.

Аналіз ефективності функціонування фірм-туроператорів України представлено в табл. 2, створеної за джерелами [2; 3].

Порівнюючи дані табл. 1 та табл. 2 можна зробити висновок, що основним чинником підвищення ефективності функціонування туроператорів України у 2014-2016 рр. було зростання цін на туристичне обслуговування.

Тому доцільно провести більш детальний аналіз, спрямований на дослідження витрат туроператорів на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту (табл. 3) [розроблено за джерелами: 2; 3].

Дослідження ефективності функціонування туроператорів України
за 2014-2016 рр.

	Показники	Од. вим.	Роки			Відносне відхилення за 2014- 2016 рр., %
			2014	2015	2016	
1	Середній дохід у розрахунку на 1 туроператора	Тис. грн.	7690,0	8467,4	19897,0	+ 158,7
2	Середній дохід у розрахунку на 1 працівника	Тис. грн.	979,8	1024,9	2229,6	+ 127,6
3	Середня кількість туристів у розрахунку на 1 туроператора	Осіб	2465	2302	3203	+ 29,9
4	Рентабельність реалізації тур. послуг	%	5,7	3,5	21,3	+ 273,7
5	Рентабельність витрат туроператорів	%	6,0	3,6	27,1	+ 351,7
6	Рентабельність використання трудових ресурсів	Тис. грн.	55,9	36,0	474,8	+ 749,4

Варто зазначити, що протягом 2014-2016 рр. відбулись суттєві зміни в структурі витрат туроператорів на оплату послуг сторонніх організацій. Так, якщо загальні витрати збільшились у 2,4 рази, то окремі їх види зазнали такі відхилення:

– витрати на організацію проживання туристів зросли у 2,5 рази, однак випереджаючими темпами збільшилась вартість обслуговування у спеціалізованих засобах розміщення (туристичних базах, будинках та базах відпочинку, санаторіях, профілакторіях тощо) – у 421,4 рази, що вказує на стійку тенденцію до розміщення туристів саме у таких закладах;

– витрати на організацію транспортного обслуговування зросли у 2,4 рази – практично однаково з витратами на повітряний транспорт, на який приходиться понад 90% всіх витрат на транспорт; проте витрати на деякі види транспортного обслуговування зросли значною мірою – наприклад, на залізничний транспорт – у 7 разів, на водний транспорт – в 11 разів;

- витрати на візові послуги збільшилися у 2,4 рази;
- витрати на послуги культурно-освітнього та дозвілєвого характеру зросли майже у 4 рази;
- витрати на харчування, навпаки, зменшилися – на 30% за досліджувані три роки.

Таблиця 3

Дослідження витрат туроператорів на послуги сторонніх організацій,
що використовуються при виробництві турпродукту

	Витрати туроператорів на послуги сторонніх організацій	Од. вим.	Роки			Відхилення за 2014-2016 рр., разів
			2014	2015	2016	
1	На розміщення і проживання, зокрема:	Тис. грн.	2876970,0	6024083,6	7211015,4	2,5
	- в готелях та аналогічних засобах розміщення	-«-	2869291,5	5980124,6	4670105,0	1,6
	- у приватному секторі	-«-	1669,0	1754,5	8777,1	5,2
	- у спеціалізованих засобах розміщення	-«-	6009,5	42204,5	2532133,3	421,4
2	На транспортне обслуговування, зокрема:	-«-	1565247,4	2308483,1	3768902,1	2,4
	- залізничний транспорт	-«-	16773,1	12865,5	117957,4	7,0
	- повітряний транспорт	-«-	1521721,7	2243680,6	3539660,0	2,3
	- водний транспорт	-«-	3282,1	7915,8	36417,4	11,0
	- оренда автомобілів	-«-	5004,6	9931,7	14521,8	2,9
3	На харчування	-«-	206405,2	192192,0	137040,0	0,7
4	На візове обслуговування	-«-	14447,7	17591,9	34646,1	2,4
5	На послуги об'єктів культури	-«-	5953,8	21864,9	24018,5	4,0
6	На екскурсійне обслуговування	-«-	5786,8	8599,4	10654,5	1,8
7	На інші послуги	-«-	80232,4	54213,3	285969,9	3,6
	Загалом	-«-	4755043,3	8627028,2	11472246,5	2,4

Таким чином, протягом 2014-2016 рр. туристи, обслуговувані туроператорами України, стали активніше користуватися спеціалізованими

засобами розміщення. Збільшився попит на послуги залізничного транспорту, а також повітряного та водного. Крім того, туристи почали витратити більше коштів на оренду автомобілів.

Харчування стало єдиним видом послуг, за яким витрати знизились, тобто зараз туристи воліють не замовляти ці послуги через туроператорів завдяки появі великої кількості закладів ресторанного господарства.

Візове обслуговування було в пріоритеті діяльності туроператорів, адже Україна все більше стає емісійним туристичним ринком, де попит на зарубіжні поїздки значно перевищує об'єми в'їзного туристопотока.

Слід зазначити, що відновити обсяги іноземного туристопотоку в умовах сьогодення буде вкрай важко. Тому турфірмам варто зосередитися на збільшенні внутрішнього туристопотоку, для чого є сприятливі умови (наприклад, за рахунок впровадження таких видів туризму, як дозвіллевий, культурно-пізнавальний, гастрономічний, екологічний, сільський зелений, етнічний тощо) [4].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Галасюк С. С. Аналіз рівня конкурентоспроможності регіонального ринку туристичних послуг / С. С. Галасюк // Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Сер.: Економічні науки. Том 1. – Хмельницький: ХмНУ, 2010. – С. 89-93.
2. Туристична діяльність в Україні у 2014 році: статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 76 с.
3. Туристична діяльність в Україні у 2016 році: статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 76 с.
4. Галасюк С. С. Сучасний стан ринку послуг туристичних підприємств України та Одеського регіону / С. С. Галасюк // Регіональна, галузева та суб'єктивна економіка України на шляху до євроінтеграції: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції» (19-20.04.2017 р.). – Ч. 2. – Харків: ХНУБА, 2017. – С. 62-65.